

KRONIKK & DEBATT

Klassekampen honorerer normalt ikke innsendt stoff. Innsendaren si e-postadresse blir trykt med mindre innsendaren reserverer seg mot dette. For Klassekampen sine generelle vilkår for publisering, sjå www.klassekampen.no/KK/index.php/news/home/generelle_vilkaar

KRONIKK:

E-post:
kronikk@klassekampen.no
Maks 6000 teikn inkludert mellomrom. Legg ved portrettfoto.

DEBATT:

E-post:
debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan bli korta ned. Legg ved portrettfoto.

Tollef Mjaugedal
tollefm@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør

Velaug H. Sælid
velaugh@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Ellen Krystad
ellenk@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

DEBATT

Hvordan kan det ha seg at offentlig sektor selv bidrar til svart økonomi og sosial dumping?

Svart arbeid i Skatteetaten

Geir Sveen, Einar Wik og Ragnar Bøe Elgsaas
KRONIKK

Sosial dumping og dårligere arbeidsvilkår bidrar til svart økonomi, og dårlige forhold for utenlandske arbeidere vil på denne måten etter hvert ramme hele det norske samfunnet.

Myndighetene spiller en avgjørende rolle i kampen mot sosial dumping, og mye gjøres nå for å bedre reglene som gir økt kontroll og tilsyn med denne delen av arbeidsmarkedet. Skal dette arbeidet lykkes, er det imidlertid flere faktorer som må på plass.

Norsk Tjenestemannslag (NTL) organiserer ansatte innen ulike offentlige virksomheter, tilsyn og i Skatteetaten og mener det er behov for langt bedre samarbeid mellom de ulike offentlige etatene som skal gjøre denne jobben.

Typisk for sosial dumping er totalt manglende rettigheter for arbeidstakere og fravær av arbeidsmiljøhensyn, lave lønninger, svært lange arbeidsdager, manglende arbeidskontrakter og ingen utbetaling av overtidslønn. Det innebærer også utstrakt bruk av midlertidig arbeid. I verste fall slik at arbeidstakerne ikke vet om de har arbeid dagen etter, eller om de får betalt for det arbeidet de gjør. Å bli sykemeldt, snakke med fagforeninger eller myndigheter kan gjøre at du mister arbeidet.

Dersom det fantes et tettere og mer forpliktende kontrollsamarbeid mellom Arbeidstilsynet og Skatteetaten, ville flere saker og useriøse aktører blitt avdekket og sanksjonert. I dag finnes det ulike samarbeidsformer, også felles kontroller, men det er store geografiske og bransjemessige variasjoner. Det er derfor behov for et mer formalisert etatssamarbeid. I denne kampen er det også behov for et langt tettere samarbeid mellom andre etater, som Nav og Politiet, i tillegg til Skatteetaten og Arbeidstilsynet.

Offentlig sektor er også meget sentral, med sine betydelige kjøp av varer og tjenester. Det er derfor nødvendig at alle virksomheter tar problemene på alvor. For ofte vinner laveste pris tilbudet, uten at det blir sett på arbeidsvilkårene til de ansatte. På denne måten bidrar offentlige virksomheter til at bedrifter som dumper lønninger og driver helt eller delvis svart kan vinne anbud, mens seriøse bedrifter taper.

Det er et paradoks at etater som driver forebyggende, informativt eller kontrollerende arbeid knyttet til sosial dumping og svart økonomi, selv kan bidra til sosial dumping. Konkurranses-

Praktiseres regelverket slik det bør, og slik det er mulig å bruke det? Bidrar offentlig sektor selv til mer svart økonomi på stadig flere områder?

Det er selvfølgelig avgjørende at kjøpere av varer og tjenester har helt klare holdninger. Dette betyr også at det må være nødvendige rutiner på plass, og at de følges. Skatteetaten selv har i år brukt et renholdsfirma der de ansatte ikke hadde arbeidskontrakt. De fikk ikke lønn etter reell arbeidstid, og ingen av de ansatte var innmeldt til arbeidstakerregisteret. Renholdere på Nav-kontoret på Lillehammer fikk sparken fra renholdsfirmat når de krevde tariff lønn. Slike tilfeller ønsker vi

I DE BESTE FAMILIER: Selv skatteetaten har brukt et firma med ansatte uten kontrakt, skriver kronikkforfatterne. Her er skattedirektør Svein Kristensen under trykking av selvangivelser i etatens lokaler på Helsefyrtårnet i Oslo.

FOTO: LISE ÅSERUD, SCANPIX

bygg- og anlegg, skips- og verftsindustrien, jordbruks- og gartnerinæringene og nå sist i renholdsbransjen.

Arbeidstilsynet fører tilsyn med disse bestemmelsene og kan sanksjonere brudd på reglene. I andre bransjer, som for eksempel bilpleie, er det avdekket lønn helt ned i 30 kroner i timen uten at Arbeidstilsynet kan hindre det. Allmenngjøring av tariff lønn i renholdsbransjen vil bidra til færre tilfeller av grov underbetaling og sosial dumping.

Fra 1. september i år skal alle virksomheter som tilbyr renholdstjenester være godkjent av Arbeidstilsynet. Dette registeret og de tilhørende ID-kortene skal være et godt verktøy for alle som kjøper renholdstjenester. I tillegg kommer ordningen med regionale verneombud i renholdsbransjen og hotell- og restaurantbransjen.

NTL håper at disse tiltakene vil være med på å redusere omfanget av ulovlige og uverdige arbeidsforhold, slik som det er avdekket på dette området de siste årene.

Rapporter fra offentlige kontrollorganer og oppslag i mediene viser at det i svært mange bransjer forekommer store uregelmessigheter. Der det avdekkes svært lave lønninger, finner man samtidig ofte brudd på en rekke andre bestemmelser.

Sosial dumping bedrives ofte av virksomheter som delvis eller helt inngår i den svarte økonomien. Det er viktig at det ikke varig blir deler av norsk arbeidsliv hvor utenlandske arbeidstakere utfører arbeid under andre – og vesentlig dårligere, lønns- og arbeidsvilkår og arbeidsmiljøforhold enn hva som gjelder normalt i Norge.

Den norske samfunnsmodellen – med små forskjeller, gode offentlige tjenester til alle og nærhet til beslutningene – er en suksess. Hvis omfanget av sosial dumping og svart økonomi får lov til å vokse, frykter NTL at vår samfunnsmodell undergraves. Derfor er det viktig å snu utviklingen.

«Det trengs et langt bedre samarbeid mellom de ulike offentlige etatene»

utsetting, privatisering og såkalt *outsourcing* er viktige temaer i denne sammenhengen.

Her er det nødvendig å stille flere spørsmål: Bidrar offentlig konkurranseutsetting til dårligere arbeidsvilkår? Kunne mer vært gjort i egen regi? Har vi tilstrekkelig regelverk til å unngå sosial dumping og dårligere arbeidsvilkår for ansatte?

ikke å se fler av.

Vi har ikke minstelønn i Norge, noe vi i fagbevegelsen ønsker å holde fast på. Til gjengjeld er vi sterke tilhengere av å allmenngjøre tariffavtaler for å forhindre uakseptable lave lønninger og sosial dumping i de delene av næringslivet som er verst stilt. Så langt er det innført minstestandarder for lønn i

Geir Sveen,
NTL Skatt

Einar Wik,
NTL Arbeidstilsynet

Ragnar Bøe Elgsaas,
forbundssekretær NTL
ragnar.boe.elgsaas@ntl.no